

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ЄДИНИМ СОЦІАЛЬНИМ ВНЕСКОМ НА ХЛІБОПЕКАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Розглянуто організацію обліку розрахунків за єдиним соціальним внеском на хлібопекарних підприємствах, ставки єдиного соціального внеску. Запропоновано відомості для аналітичного обліку єдиного внеску

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Перехід до ринкової економіки призвів до змін в усіх сферах економічної діяльності, у тому числі в системі оплати праці та соціальному страхуванні працівників підприємств. Виникають нові відносини між державою, підприємством і працівниками з приводу організації праці, розрахунків з фондами соціального страхування.

Хлібопекарні підприємства на рівні з іншими підприємствами здійснюють нарахування та утримання внесків до фондів соціального страхування із заробітної плати своїх працівників, які працюють на умовах передбачених законодавством.

Удосконалення соціального забезпечення в галузі справляння зборів до фондів соціального страхування було здійснено шляхом введення з 1 січня 2011 року єдиного соціального внеску, що повинно було сприяти уніфікації нарахування та справляння внесків до фондів соціального страхування. Однак, сталося навпаки, для відображення нарахувань та утримань єдиного соціального внеску хлібопекарним підприємствам необхідно вводити три-чотири аналітичні рахунки, що аж ніяк не спростило процедуру його нарахування та обліку. Також виникають проблеми із відшкодування сум у випадку тимчасової втрати працездатності. Саме тому, питання щодо організації бухгалтерського обліку розрахунків зі страхування на сьогодні є актуальними та потребують вирішення.

Аналіз основних досліджень та публікацій в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Єдиний соціальний внесок введено з 1 січня 2011 року і публікацій ще дуже мало. Зокрема, зустрічаються статті у газетах "Бухгалтерія", "Баланс" та "Все про бухгалтерський облік", але вони носять прикладний характер і стосуються, в основному, порядку складання звітності до Пенсійного фонду.

Запровадженню єдиного соціального внеску присвячені праці Ушакової Л., Шваб В.М., Качан Л., Шевчук Л.П., Строїч С., Китайчук Т. Г., Циганенко В., Скрипкіної К., Івашиної Є.М., Проциної Т., Бондаренко О.М., Зубченко А.П., Польовик Л. та ін. Однак, у вищезазначених публікаціях недостатньо уваги приділено організації обліку нарахування та сплати єдиного соціального внеску, а це свідчить про актуальність статті.

Мета дослідження. Метою написання статті є дослідження чинної методики організації обліку розрахунків зі страхування та розроблення пропозицій щодо вдосконалення відображення в бухгалтерському обліку операцій по нарахуванню та утриманню єдиного соціального внеску із фонду заробітної плати працівників хлібопекарних підприємств.

Метою обумовлені ряд завдань, зокрема:

- обґрунтувати основні засади організації обліку розрахунків зі страхування;
- розглянути порядок нарахувань та утримань єдиного внеску до Пенсійного фонду хлібопекарними підприємствами;
- охарактеризувати рахунки бухгалтерського обліку призначені для розрахунків за соціальним страхуванням;
- визначити первинні документи, з яких можна отримати інформацію про нараховані суми єдиного соціального внеску.

Викладення основного матеріалу. Страхування життя та майна залишаються на сьогодні актуальними питаннями. Виконуючи свою роботу, працівники кожного

підприємства повинні бути впевнені у соціальному захисті як з боку підприємства, так і з боку держави. До державних органів, які надають таку впевненість відносяться Пенсійний фонд, Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття.

З 1 січня 2011 року, замість платежів до чотирьох соцфондів, запроваджено єдиний соціальний внесок.

Облік нарахування та сплати єдиного соціального внеску до Пенсійного фонду слугує безпосередньою підставою для майбутньої виплати у момент настання страхового випадку. Саме тому, важливою є правильна організація обліку розрахунків за страхуванням.

Основними завданнями організації обліку розрахунків за страхуванням є:

- правильний розрахунок нарахувань та утримань до фондів соціального страхування;
- відображення розрахунків зі страхування на рахунках бухгалтерського обліку;
- звірка даних аналітичного та синтетичного обліку;
- документальне забезпечення нарахування та перерахування внесків зі страхування.

Розрахунки за страхуванням відносяться до поточних зобов'язань за розрахунками.

Відповідно до Закону України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" [4]: єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування – консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб та членів їхніх сімей на отримання страхових виплат (послуг) за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Розрахунки за соціальним страхуванням здійснюються хлібопекарними підприємствами постійно. Зокрема, разом із нарахуванням заробітної плати працівникам здійснюються нарахування та утримання внесків до фондів соціального страхування. З 1 січня 2011 року підприємства сплачують єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Він перераховується на рахунки Пенсійного фонду, звідки розподіляється відповідно до встановлених відсотків за видами загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Розміри єдиного внеску на соціальне страхування залежать від класу професійного ризику виробництва. Ставки нарахування та утримання ЄСВ хлібопекарними підприємствами наведені у табл. 1.

Таблиця 1. Ставки нарахування та утримання ЄСВ

Дохід, з якого справляють єдиний внесок	Нарахування, %	Утримання, %
Заробітна плата	37,18	3,6
Сума оплати перших 5 днів тимчасової непрацездатності за кошти роботодавця та допомога з тимчасової непрацездатності за рахунок фонду соціального страхування	33,2	2

Оскільки підприємства хлібопекарної галузі відносяться до 21 класу професійного ризику, то сума єдиного соціального внеску, яку вони сплачують, розраховується множенням суми нарахованої заробітної плати на відсоток єдиного внеску, який для хлібопекарних підприємств становить 37,18 %.

Облік розрахунків за страхуванням ведеться на рахунок 65 "Розрахунки за страхуванням". На ньому обліковуються розрахунки за відрахуванням на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, за індивідуальним страхуванням персоналу підприємства, страхуванням майна та за іншими розрахунками зі страхування.

За кредитом рахунка відображаються нараховані зобов'язання за страхуванням, а також одержані від органів страхування кошти, за дебетом – погашення заборгованості та витрачання коштів страхування на підприємстві.

Порядок справляння та використання зборів на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та на інші види страхування регулюється чинним законодавством.

Відповідно до змін внесених Наказом Міністерства № 664 від 31.05.2011 року [5] до Плану рахунків рахунок 65 "Розрахунки за страхуванням" має такі субрахунки:

651 "За розрахунками із загальнообов'язкового державного соціального страхування";

652 "За соціальним страхуванням";

654 "За індивідуальним страхуванням";

655 "За страхуванням майна".

Отже, як видно із внесених змін, було перейменовано 651 субрахунок у відповідності до чинного законодавства та вилучено субрахунок 653.

У новій редакції на субрахунок 651 "За розрахунками із загальнообов'язкового державного соціального страхування" ведеться облік розрахунків за єдиним внеском на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. На хлібопекарних підприємствах для розмежування сум за нарахованими відсотками до 65 рахунка відкрито рахунки третього порядку: 6511 – для 37,18 %, 6512 – для 33,2 %, 6513 – для 3,6 %, 6514 – 2 % та інші.

На субрахунок 652 "За соціальним страхуванням" ведеться облік розрахунків з Фондом соціального страхування України за збором на обов'язкове соціальне страхування.

На субрахунок 654 "За індивідуальним страхуванням" ведеться облік розрахунків зі страховими організаціями по індивідуальному страхуванню персоналу підприємства, за їх письмовими дорученнями, у разі добровільного страхування, з нарахованої їм заробітної плати страхових внесків за договорами та по обов'язковому страхуванню, що встановлюється законодавством.

На субрахунок 655 "За страхуванням майна" ведеться облік розрахунків за страхуванням майна підприємства та майна працівників підприємства. Такі страхові платежі підлягають перерахуванню страховим організаціям.

Аналітичний облік розрахунків за страхуванням ведеться за кожним видом зборів і відрахувань по страховальниках та окремих договорах страхування [2].

Рахунок 65 "Розрахунки за страхуванням" кореспондує за дебетом з кредитом рахунків 30, 31, 36, 37, 50, 51, 55, 62, 64, 60, 66, 68, 74, а за кредитом – з дебетом рахунків 15, 23, 24, 31, 39, 47, 64, 66, 68, 70, 82, 84, 85, 91, 92, 93, 94, 97, 99 [2].

Провівши аналіз кореспондуючих рахунків, запропонованих Інструкцією № 291, ми дійшли висновку, що потребує дослідження бухгалтерське проведення дебет рахунка 65 "Розрахунки за страхуванням" кредит 64 "Розрахунки за податками і платежами", оскільки, податкове законодавство не дає чіткого визначення можливості здійснення такого виду господарської операції.

Дискусійним є бухгалтерське проведення: дебет рахунка 64 "Розрахунки за податками і платежами" кредит рахунка 65 "Розрахунки за страхуванням". Така

кореспонденція також передбачена Інструкцією № 291. На нашу думку, є неможливим нарахування страхових платежів за рахунок податків.

Як зазначає Івашина Є.М. [1], сума нарахованого єдиного соціального внеску відноситься до виробничих витрат підприємства, отже має безпосередній вплив на прибуток підприємства, що підлягає оподаткуванню, зменшуючи його, тому важливе значення в податковому обліку має правильно визначена сума єдиного соціального внеску, обчислена відповідно до податкового законодавства, щоб не допустити випадків необґрунтованого заниження податку на прибуток підприємства. З іншого боку – заниження суми єдиного внеску до Пенсійного фонду призведе до накладання на роботодавців фінансових санкцій працівниками Пенсійного фонду. Сплата таких санкцій негативно вплине на фінансовий стан цих підприємств.

Ми погоджуємося з позицією Івашиної Є.М., однак, вважаємо за потрібне доповнити перелік витрат до яких відноситься єдиний соціальний внесок. Адже, заробітну плату на хлібопекарних підприємствах, окрім виробничих працівників, нараховують загальноновиробничому та адміністративному персоналу, працівникам відділу збуту тощо, а ці витрати також впливають на розмір прибутку. Саме тому, потребують уваги питання розрахунку та віднесення сум єдиного соціального внеску на витрати та їх документального оформлення.

Розрахунок утримань єдиного соціального внеску здійснюється у розрахунковій відомості із заробітної плати або в особових рахунках працівників. Відомості про його утримання можна побачити в розрізі нарахованої заробітної плати за кожним працівником підприємства. Інформацію про утримані та нараховані суми єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування можна побачити у Звіті про суми нарахованої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення, допомоги, компенсації) застрахованих осіб та суми нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування до органів Пенсійного фонду, який щомісяця подають підприємства.

Отже, аналітичний облік розрахунків за єдиним соціальним внеском можна вести за сумами нараховувань і утримань; у розрізі застрахованих осіб; за строками сплати.

З метою систематизації інформації щодо нарахування, утримання та перерахування єдиного соціального внеску до Пенсійного фонду та віднесення на рахунки витрат сум нараховувань пропонуємо хлібопекарним підприємствам вести наступні відомості:

– відомість обліку єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування до Пенсійного фонду;

– відомість розподілу витрат за єдиним внеском на загальнообов'язкове державне соціальне страхування до Пенсійного фонду.

Розглянемо детальніше запропоновані відомості для оперативного ведення обліку єдиного внеску.

У Відомості обліку єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування до Пенсійного фонду (таблиця 2) пропонуємо виділити два розділи: перший призначений для відображення нарахованих та перерахованих сум єдиного внеску із роботодавців до Пенсійного фонду, а другий – із застрахованих осіб. У Відомості також передбачається відображення заборгованості за єдиним соціальним внеском на початок та на кінець звітного періоду, що дасть змогу провести оперативну звірку залишку суми єдиного внеску на підприємстві з даними Пенсійного фонду. Ця Відомість складатиметься працівниками бухгалтерії підприємства.

Таблиця 2. Відомість обліку єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування до Пенсійного фонду за _____ рік

I. Нарахування єдиного внеску із роботодавців

№ з/п	Місяць	Заборогованість на початок періоду		Нараховано		Перераховано		Заборогованість на кінець періоду	
		37,18 %	33,2 %	37,18 %	33,2 %	37,18 %	33,2 %	37,18 %	33,2 %
1.	Січень	x	x	x	x	x	x	x	x
2.	Лютий	x	x	x	x	x	x	x	x
...	.....	x	x	x	x	x	x	x	x
Разом		x	x	x	x	x	x	x	x

II. Утримання єдиного внеску із застрахованих осіб

№ з/п	Місяць	Заборогованість на початок періоду		Нараховано		Перераховано		Заборогованість на кінець періоду	
		3,6 %	2 %	3,6 %	2 %	3,6 %	2 %	3,6 %	2 %
1.	Січень	x	x	x	x	x	x	x	x
2.	Лютий	x	x	x	x	x	x	x	x
...	.....	x	x	x	x	x	x	x	x
Разом		x	x	x	x	x	x	x	x

Виконавець _____

(підпис)

(прізвище, ім'я, по батькові)

Для отримання повної інформації про нарахування єдиного соціального внеску також необхідна інформація про віднесення нарахованих сум на витрати хлібопекарних підприємств. З цією метою пропонуємо вести Відомість розподілу витрат за єдиним внеском на загальнообов'язкове

державне соціальне страхування до Пенсійного фонду (таблиця 3). Вона складатиметься щомісяця у бухгалтерії. У Відомості розподілу витрат будуть підраховуватися суми як у розрізі рахунків витрат, так і підсумок нарахованого єдиного соціального внеску за розміром відсотків

Таблиця 3. Відомість розподілу витрат за єдиним внеском на загальнообов'язкове державне соціальне страхування до Пенсійного фонду за 20 ____ рік

№ з/п	Місяць	Нараховано										Всього	
		37,18 %					33,2 %						
		23	91	92	...	Разом	23	91	92	...	Разом		
1.	Січень												
2.	Лютий												
3.	.....												
....	.....												
Разом													

Виконавець _____

(підпис)

(прізвище, ім'я, по батькові)

Впровадження та використання вищенаведених відомостей дасть можливість працівникам бухгалтерії хлібопекарних підприємств надавати деталізовану інформацію щодо єдиного соціального внеску.

Висновки та перспективи подальших досліджень:

1. Організація обліку розрахунків зі страхування на хлібопекарних підприємствах передбачає правильний розрахунок нарахувань та утримань до фондів соціального страхування, відображення розрахунків зі страхування на рахунках бухгалтерського обліку, документальне забезпечення нарахування та перерахування внесків зі страхування.

2. Хлібопекарні підприємства здійснюють нарахування та утримання єдиного соціального внеску до Пенсійного фонду відповідно до чинного законодавства. Однак, його запровадження замість чотирьох не спростило роботи працівникам бухгалтерії, адже нарахування і утримання здійснюються, як мінімум, за двома видами відсотків, а платіжні доручення необхідно випускати окремо на кожен вид нарахувань або утримань.

3. Для розрахунків за соціальним страхуванням призначений рахунок 65 "Розрахунки за страхуванням". Облік розрахунків за єдиним внеском на загальнообов'язкове державне соціальне страхування ведеться на 651 субрахунок, до якого хлібопекарним підприємствам необхідно відкривати рахунки третього порядку для розмежування різних видів платежів.

На нашу думку, потребують подальших досліджень окремі бухгалтерські проведення з 65 рахунком, наведені в Інструкції № 291 до Плану рахунків.

4. Для оперативного отримання інформації про нараховані та сплачені суми єдиного соціального внеску пропонуємо застосовувати Відомість обліку єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування до Пенсійного фонду та Відомість розподілу витрат за єдиним внеском на загальнообов'язкове державне соціальне страхування до Пенсійного фонду.

Викладені пропозиції будуть сприяти систематизації даних за нарахованими, утриманими та перерахованими сумами єдиного соціального внеску хлібопекарними підприємствами щомісячно.

Список використаної літератури:

1. Івашина Є.М. Особливості визначення бази для сплати єдиного внеску / Є.М. Івашина // [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа: <http://www.nbuv.gov.ua> 2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена Міністерством фінансів України від 30.11.1999 року № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0893-99> 3. Інструкція про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, затверджена постановою правління Пенсійного фонду України від 27.09.2010 року № 21-5. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа: www.zakon.rada.gov.ua 4. Закон України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" від 08.07.2010 року № 2464-УІ. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа: www.zakon.rada.gov.ua 5. Наказ Мініфіну № 664 від 31.05.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0730-11>

САФАРОВА Анна Таджидівна – асистент кафедри обліку і аудиту Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Наукові інтереси:

– облік та аудит поточних зобов'язань

Стаття надійшла до редакції: 10.03.12 р.